

УДК 614.812-057.87

**АНАЛИЗ УРОВНЯ ЗНАНИЙ ОБ ОКАЗАНИИ ПЕРВОЙ
МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ УЧЕНИКАМИ
ШКОЛ В СЛАВАТИЧАХ**

Славинский Т., Тищенко Е.М.

Государственная высшая школа имени Папы Яна Павла II в
Белой Подляске, Польша

**ANALYSIS OF THE LEVEL OF KNOWLEDGE ABOUT
FIRST AID AMONG STUDENTS IN THE SCHOOLS OF
SLAVATICH TOWN**

Slavinski T, Tischenko E.M.

State higher school named after pope John Paul II,
Biała Podlaska, Poland

Grodno State Medical University, Grodno, Belarus

**ANALIZA POZIOMU WIEDZY NA TEMAT ZASAD
UDZIELANIA PIERWSZEJ POMOCY WŚRÓD UCZNIÓW
ZESPOŁU SZKÓŁ W SŁAWATYCZACH**

Sławiński T., Tiszczenko E.

Państwowa szkoła wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej
Podlaskiej, Polska

Uniwersytet Medyczny w Grodnie, Białorus

Реферат. Излагается характеристика знаний школьников по вопросам оказания первой медицинской помощи.

Ключевые слова: знания, школьники, первая помощь.

Summary. Presents characteristics of students' knowledge of first aid.

Keywords: knowledge, students, first aid.

Wstęp. Osiągnięcia współczesnej medycyny oraz postęp technologiczny pozwoliły o wiele skuteczniej ratować, a tym samym wydłużać ludzkie życie. Szpitale na całym świecie dysponują coraz nowocześniejszymi metodami diagnostycznymi oraz terapeutycznymi ratującymi ludzkie zdrowie i życie w nagłych przypadkach. Zespoły ratownictwa medycznego dysponują specjalistycznym sprzętem ratunkowym oraz środkami farmakologicznymi, które w połączeniu z wiedzą i umiejętnościami załogi pozwalają na udzielenie pomocy w sytuacji, gdzie życie człowieka jest poważnie zagrożone. Jednak mimo wszystkich zdobyczy współczesnej medycyny, opracowywaniu

coraz to nowych urządzeń ratujących i podtrzymujących funkcje życiowe, algorytmów postępowania, nie jest w stanie zastąpić człowieka, jego decyzji i zachowań. Chociaż rola lekarzy, pielęgniarek, ratowników medycznych jest niesłychanie istotna w procesie ratowania ludzkiego życia to nie od nich zaczyna się walka o ocalenie zdrowia/życia innej osoby. To zwykli ludzie, którzy są świadkami wypadku, nagłego pogorszenia się stanu zdrowia, urazu są tymi od których rozpocznie się cała sekwencja zdarzeń zmierzająca do uratowania ludzkiego życia. Czasami wystarczy prawidłowo wezwać pogotowie ratunkowe, lecz w dramatycznych przypadkach to za mało i trzeba podjąć konkretne działania do przyjazdu specjalistów, by maksymalnie zwiększyć szanse na przeżycie. Osoba z nagłym zatrzymaniem krążenia, czy krwotokiem z uszkodzonej tętnicy wymaga natychmiastowej pomocy i nie może czekać pozostawiona sama sobie na przyjazd karetki pogotowia. Pierwsza pomoc udzielona przez świadków zdarzenia ma w tych przypadkach fundamentalną wartość. Warto, by każda osoba bez względu na wiek znała podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy, i nie przeszła obojętnie obok poszkodowanego. W każdym przypadku postronna osoba, przechodzień będzie pierwszy na miejscu zdarzenia i to od jego działań zależy czy przerwie proces umierania. Zasady udzielania pierwszej pomocy powinny być znane wszystkim bez względu na wiek czy wykształcenie. W praktyce jednak bywa różnie.

Cel pracy: ocena i porównanie stanu wiedzy uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum w Sławatyczach na temat znajomości zasad udzielania pierwszej pomocy.

Material i metoda. W celu poznania odpowiedzi na wyszczególnione problemy badawcze przyjęto metodę badania ankietowego. Narzędziem badawczym była samodzielnie przygotowana ankieta. Składała się ona z 19 pytań zamkniętych, gdzie prawidłowa była tylko jedna odpowiedź. Część metryczkowa ankiety dotyczyła płci ankietowanych, oraz rodzaju szkoły do jakiej uczęszczają. W głównej części ankiety uczniowie byli pytani o prawidłowe zachowania w wybranych stanach wymagających udzielenia pierwszej pomocy oraz o inne dodatkowe kwestie bezpośrednio z tym związane.

Uczniowie zostali poddani badaniu w kwietniu 2014 roku. Badanie obejmowało 75 gimnazjalistów oraz 59 uczniów szkoły podstawowej w Zespole Szkół im. J.I. Kraszewskiego w

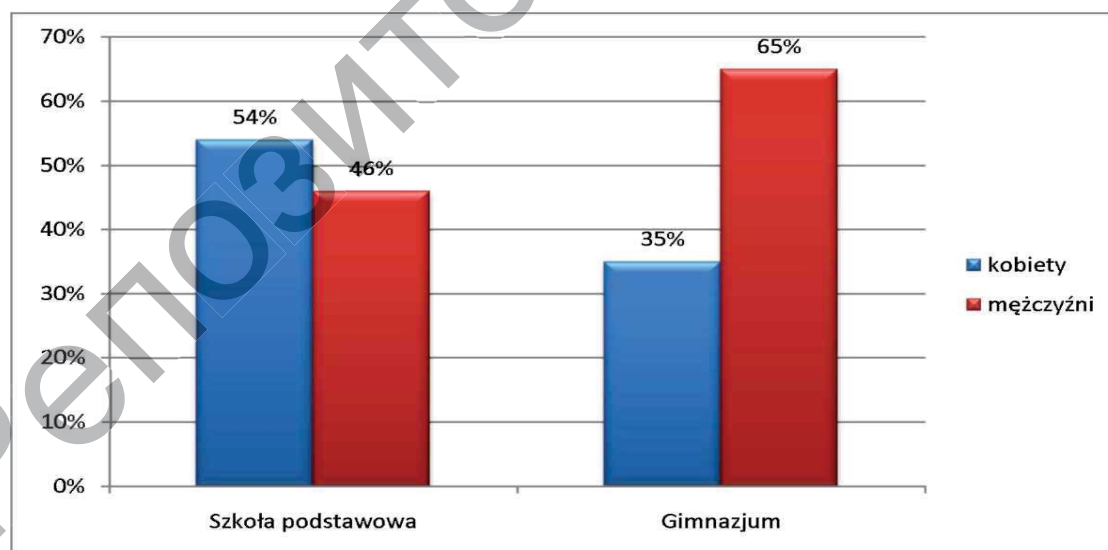
Sławatyczach. W sumie w badaniu wzięły udział 134 osoby.

Analizę wyników uzyskanych z przeprowadzonego kwestionariusza wykonano przy pomocy statystyki opisowej, oraz graficznie z użyciem wykresów i tabel. Aby dokonać sprawdzenia hipotez iż stan wiedzy młodzieży szkolnej jest związany z typem szkoły (szkoła podstawowa, gimnazjum) wykorzystano statystyczny test CHI- kwadrat (X^2). Dzięki temu testowi można porównać cechy nieparametryczne co jest bardzo przydatne podczas analizy badań ankietowych.

Łącznie przebadanych zostało 134 uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum. Większą grupę stanowili gimnazjaliści - 75 osób. Badana grupa uczniów szkoły podstawowej liczyła 59 osób. W szkole podstawowej badaniem objęci zostali uczniowie klas 4-6.

W badanych grupach znalazło się w sumie 76 mężczyzn stanowiących 57% ogółu oraz 58 kobiet stanowiących 43% wszystkich respondentów.

W grupie badanych ze szkoły podstawowej większość stanowią kobiety 54% (32 osoby). Mężczyźni stanowią 46% ankietowanych w tej grupie (27 osób). W grupie badanych gimnazjalistów większość to mężczyźni 65% (49 osób), kobiety zaś stanowią 35% ankietowanych gimnazjalistów (26 osób) (rycina 1).

Rycina 1 – Podział ankietowanych ze względu na płeć po uwzględnieniu grup badawczych

Wyniki i omówienie. Analizie najpierw poddana została cała grupa ankietowanych złożona ze 134 osób, następnie analiza została

przeprowadzona z uwzględnieniem podziału na dwie grupy porównawcze, gimnazjum oraz szkołę podstawową. Pierwszej pomocy w przeszłości miało okazję udzielić 25,4% (15 osób) uczniów szkoły podstawowej spośród badanej grupy, zaś 74,6% czyli 44 nigdy nie udzielało pierwszej pomocy. W badanej grupie gimnazjalistów sytuacja przedstawia się nieco inaczej. W swoim życiu 16 % (12 osób) udzieliło w przeszłości pierwszej pomocy osobie potrzebującej, zaś 84% (63 osoby) badanych gimnazjalistów nie udzielało nigdy pierwszej pomocy.

Istnieje zależność pomiędzy faktem udzielenia pierwszej pomocy w przeszłości a typem szkoły na poziomie istotności. Na to pytanie 8,5% (5 osób) uczniów szkoły podstawowej zaznaczyło odpowiedź «Tak» zaś 95% (54 osoby) nigdy nie znalazły się w sytuacji, w której nie udzieliły osobie pierwszej pomocy, ponieważ nie potrafiły tego wykonać. Tylko 1 osoba wśród badanych gimnazjalistów stanowiąca 1,3% nie udzieliła pierwszej pomocy z powodu nie znajomości zasad. Pozostałej części ankietowanych 98,7 (74 osoby) nie przytrafiła się taka sytuacja.

Jeśli chodzi o znajomość numeru alarmowego pogotowia ratunkowego zdecydowana większość badanych uczniów szkoły podstawowej 93% (54 osoby) zaznaczyła prawidłową odpowiedź. 5% badanych, (3 osoby) błędnie uważa za prawidłowy numer: 998. Jeden uczeń stanowiący 2% respondentów nie wie jaki jest prawidłowy numer pogotowia. 92% badanych gimnazjalistów (69 osób) zna prawidłowy numer pogotowia. 5,3% a więc 4 gimnazjalistów zaznaczyło odpowiedź «998», a 2,7 (2osoby) wybrało odpowiedź «997».

3,4 % badanej grupy w szkole podstawowej (2 osoby) uważa, że znajomość zasad pierwszej pomocy nie jest potrzebna ludziom. Zdecydowana większość tej grupy 86,4% (51 osób) uważa odwrotnie. 10,2% badanych (6 osób) nie ma zdania w tej kwestii. Wśród badanych gimnazjalistów aż 98,7% (74 osoby) uważają, że znajomość zasad pierwszej pomocy jest potrzebna. 1 gimnazjalista stanowiący 1,3% nie ma zdania na ten temat. Nikt spośród badanych uczniów gimnazjum nie wybrał na to pytanie odpowiedzi „nie”.

Blisko 27% ankietowanych uczniów szkoły podstawowej (16 osób) obawiałoby się udzielić pierwszej pomocy. Prawie połowa badanych 49% (29 osób) nie miałoby takich obaw. 24% respondentów (14 osób) nie jest w stanie określić swojego stanowiska. 16%

badanych gimnazjalistów odczuwałoby obawy przed udzieleniem pierwszej pomocy. Ponad połowa ankietowanych uczniów gimnazjum 56% (42 osoby) udzieliłaby pierwszej pomocy bez obaw. 28% gimnazjalistów (21 osób) nie potrafi udzielić jednoznacznej odpowiedzi na zadane pytania.

W zajęciach, kursach, pogadankach itp. na temat pierwszej pomocy uczestniczyło 39 uczniów szkoły podstawowej, co stanowi 66,1% badanych w tej grupie. 33% (20 osób) deklaruje, że nigdy nie uczestniczyło w tego typu zajęciach. Zdecydowanie więcej gimnazjalistów, bo aż 88% (66 osób) brało kiedykolwiek udział w zajęciach, pogadankach. W tego typu zajęciach nigdy nie uczestniczyło 12% ankietowanych gimnazjalistów (9 osób).

Dla 30,5% (18 osób) uczniów badanej grupy ze szkoły podstawowej głównym źródłem informacji na temat pierwszej pomocy jest internet. 18,7% (11 osób) informacje czerpie z kursów, pogadank. Dla 15% (9 osób) szkoła jest miejscem przekazywania tego typu wiedzy. 10,2% (6 osób) badanej grupy na temat pierwszej pomocy dowiaduje się od personelu medycznego. Telewizja dostarcza informacji dla 10% (6 osób) respondentów ze szkoły podstawowej. Do literatury sięga 5,1% (3 osoby) uczniów, zaś 3,4% (2 osoby) na temat pierwszej pomocy dowiaduje się od znajomych. Żadne z wymienionych źródeł nie stanowi informacji dla 4 ankietowanych, co daje 6,8% badanej grupy.

Sytuacja w gimnazjum wygląda nieco inaczej. W tej grupie głównym źródłem informacji na temat pierwszej pomocy są kursy, szkolenia. Opowiedziało się za nimi 38,6% badanych gimnazjalistów (29 osób). Szkoła jest źródłem informacji dla 24% respondentów w tej grupie (18 osób). 14,7% gimnazjalistów o zasadach pierwszej pomocy dowiaduje się od specjalistów. Telewizję i Internet wybrało po 10,7% badanych (8 osób). Dla jednego gimnazjalisty stanowiącego 1,3% badanej grupy żadna propozycja nie jest źródłem informacji na temat pierwszej pomocy. Nikt z badanych osób nie dowiaduje się o pierwszej pomocy od rodziny i znajomych, oraz literatury naukowej. Rodzaj głównego źródła informacji na temat zasad udzielania pierwszej.

Przystępując do udzielania pierwszej pomocy 37,3% (22 osoby) badanych uczniów szkoły podstawowej jako pierwszą czynność przy udzielaniu pomocy podałyby coś do picia. 32,2% badanych w tej grupie (19 osób) zadbałaby o własne bezpieczeństwo, co jest z

równocześnie odpowiedzią prawidłową. Zabezpieczenia dokumentów i pieniędzy poszkodowanego dokonałoby 18,6% (11 osób) respondentów. 11,9% (7 osób) nie wie o co zadbać w pierwszej kolejności. Gimnazjaliści biorący udział w badaniu w zdecydowanej większości 81,4% (61 osób) słusznie zadbaliby o bezpieczeństwo własne. Siedmiu gimnazjalistów stanowiących 9,3% badanej grupy najpierw zabezpieczyłoby rzeczy osobiste poszkodowanego. 8% (6 osób) respondentów uważa, że w pierwszej kolejności należy podać coś do picia, zaś jedna osoba stanowiąca 1,3% grupy objętej badaniem nie wie o co należy zadbać w pierwszej kolejności przed przystąpieniem do udzielania pierwszej pomocy. Nie istnieje zależność pomiędzy typem szkoły a dbaniem w pierwszej kolejności o własne bezpieczeństwo przed udzieleniem pomocy na poziomie istotności 0,05.

Prawidłowy stosunek uciśnień klatki piersiowej do wentylacji zna aż 74,6% (44 osoby) uczniów szkoły podstawowej objętych badaniem. 5,1% ankietowanych (3 osoby) za prawidłowy stosunek uciśnień do wentylacji błędnie uważa sekwencje 15:2.

Odpowiedź «2:30» wybrało 6 uczniów stanowiących 10,1% badanych. Również 10,2% (6 osób) respondentów nie wie jaka jest prawidłowa odpowiedź. Wśród badanych gimnazjalistów resuscytację w prawidłowej sekwencji 30:2 prowadziłoby 68% uczniów (51 osób). 14,7% (11 osób) grupy badawczej za prawidłowy stosunek uciśnień do wentylacji błędnie uznało 2:30. 6 gimnazjalistów stanowiących 8% ankietowanych w tej grupie wybrało odpowiedź «15:2» a 9,3% nie wie jaki jest prawidłowy stosunek uciśnień do oddechów ratowniczych u osoby dorosłej z nagłym zatrzymaniem krążenia (7 osób). W tym przypadku odrzucamy hipotezę H_0 na rzecz H_1 . Zależność jest istotna statystycznie na poziomie istotności 0,05.

Blisko 70,2% ankietowanych uczniów szkoły podstawowej (42 osoby) prawidłowo ułoży osobę nieprzytomną oddychającą prawidłowo w pozycji bezpiecznej. 25,4% tej grupy ułożyłoby taką osobę na plecach (15 osób). 2 osoby stanowiące 3,4% całości badanych nie wiedziałyby jaką pozycję zastosować. Gimnazjaliści objęci badaniem w znacznej większości 73,4% (55 osób) prawidłowo ułożyliby osobę nieprzytomną w pozycji bezpiecznej. Na plecach nieprzytomnego ułożyłoby 16 osób, co daje 21,3% ankietowanych. 4% badanej grupy gimnazjalistów jako prawidłową wybrało odpowiedź «na brzuchu», a 1 uczeń stanowiący 1,3% badanych nie

wiedział jaka jest właściwa pozycja.

Osobie zadławionej prawidłowo pomogłoby 62,7% badanych uczniów szkoły podstawowej (37 osób) wykonując 5 uderzeń dłonią między łopatki poszkodowanego następnie 5 uciśnień nadbrzusza. 16,9% respondentów uważa, że należy podnieść ręce osoby do góry (10 osób). 6,8% ankietowanych w przypadku zadławienia spowodowałoby wymioty (4 osoby). 3,4% (2 osoby) uczniów szkoły podstawowej objętych badaniem podałyby coś do picia osobie zadławionej a 10,2% całej grupy nie potrafi udzielić pierwszej pomocy przy zadławieniu (6 osób).

Gimnazjaliści w 68% (51 osób) prawidłowo udzieliliby pierwszej pomocy przy zadławieniu u osoby dorosłej. Wymioty w tej sytuacji spowodowałoby 12% badanych (9 osób). Również 12% gimnazjalistów (9 osób) uniosłoby osobie dławiącej się ręce do góry. 4% badanej grupy gimnazjalistów nie wie jak udzielić pierwszej pomocy w tym przypadku (3 osoby).

Znajomość zasad udzielania pierwszej pomocy w przypadku zadławienia jest zależna od typu szkoły na poziomie istotności 0,05.

Pierwszej pomocy w przypadku krwotoku z rany prawidłowo udzieliliby 44% badanych w szkole podstawowej (26 osób). 42,4% zacisnęłoby miejsce powyżej źródła krwawienia (25 osób). 10,2% badanych, w przypadku krwotoku polałoby ranę spirytusem (6 osób). 3,4% a więc 2 osoby nie wiedzą jak postąpić w przypadku krwotoku z rany.

Wśród gimnazjalistów 52% badanych (39 osób) wybrało prawidłową odpowiedź czyli «wykonać opatrunek uciskowy bezpośrednio na ranę». 34 badanych gimnazjalistów stanowiących 45,3% badanej grupy zatamowałoby krwotok poprzez zaciśnięcie miejsca powyżej uszkodzenia. Nikt z badanych nie uważa, że ranę należy polać spirytusem natomiast 2,7% respondentów nie wie jak udzielić pierwszej pomocy w przypadku krwotoku zewnętrznego (2 osoby).

Jako nieprawidłowe postępowanie w przypadku krwawienia z nosa badana grupa ze szkoły podstawowej w 50,8% zaznaczyła prawidłową odpowiedź «odgięcie głowy do tyłu». 32,2% ankietowanych twierdzi, że nieprawidłowym jest pochylenie poszkodowanego do przodu (19 osób). Zastosowanie zimnych okładów na kark i nasadę nosa błędnie za nieprawidłowe zachowanie uważa 10,2% uczniów (6 osób). 8,8% wybrała w tym pytaniu

odpowieź «nie wiem» (4 osoby).

Jeśli chodzi o grupę badanych gimnazjalistów, to w 60% wybrali oni właściwą odpowiedź (45 osób). 22,7% ankietowanych uczniów gimnazjum uważa, że pochylenie poszkodowanego do przodu w przypadku krwawienia z nosa jest nieprawidłowe (17 osób). 10 gimnazjalistów poddanych ankiecie twierdzi, że nieprawidłowe jest zastosowanie zimnych okładów na kark i nasadę nosa, co daje 13,3% całej grupy. 3 ankietowanych stanowiących 4% grupy badanej nie wiedziało jakie jest nieprawidłowe postępowanie.

Postępowanie w przypadku złamanej kończyny dla 77,9% (46 osób) badanych uczniów szkoły podstawowej nie stanowiło trudności zaznaczyli oni prawidłową odpowiedź «unieruchomić w pozycji zastanej i wezwać pomoc». 8,5% badanych z tej grupy uważa, że w ramach pierwszej pomocy powinno się ją nastawić (5 osób). Taka sama liczba ankietowanych ze szkoły podstawowej twierdzi, że należy masować miejsce złamania 8,5% (5 osób). 5,1% nie wie jak udzielić pierwszej pomocy w przypadku złamania (3 osoby).

Gimnazjaliści objęci badaniem w 94,7% wybrali prawidłową odpowiedź na to pytanie (71 osób). 2 gimnazjalistów 2,7% twierdzi, że należy nastawić kończynę. 1,3% badanych, a więc 1 osoba uważa, że należy masować miejsce złamania. Również 1 osoba stanowiąca 1,3% respondentów nie wie jak postąpić w przypadku złamania.

Pierwsza pomoc przy oparzeniu dla nieco ponad połowy badanych uczniów szkoły podstawowej nie sprawiłaby trudności 52,4% (31 osób). Grupa ta prawidłowo wybrała odpowiedź «polewanie miejsca oparzonego chłodną, bieżącą wodą». 35,6% badanych (21 osób) zerwałoby odzież z oparzonej okolicy. 5 osób stanowiących 8,5% badanej grupy nacierałaby miejsce oparzenia maściami. 3,4% badanych uczniów szkoły podstawowej nie wie jak udzielić pierwszej pomocy w przypadku oparzenia (2 osoby).

58,7% gimnazjalistów objętych badaniem (44 osoby) odpowiedziało prawidłowo na postawione pytanie. 23 gimnazjalistów stanowiących 30,7% całej grupy zerwałoby odzież miejsca oparzonego. 6,6% badanych użyłoby na oparzenia maści (5 osób). 4% respondentów (3 osoby) wybrało odpowiedź «nie wiem». W tym przypadku nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej.

Udzielając pierwszej pomocy w przypadku odmrożonej dłoni ankietowana grupa uczniów ze szkoły podstawowej w 52,5% (31osób) umieściłaby odmrożoną dłoń w letniej wodzie, co jest

prawidłowa odpowiedzią. 16,9% badanych (10 osób) polełoby dłoń gorącą wodą. Nieco mniej badanych uczniów szkoły podstawowej 15,3% (9 osób). 2 osoby stanowiące 3,4% ankietowanych nacierałoby miejsce odmrożenia śniegiem. 11,9% uczniów szkoły podstawowej (7 osób) nie wie jak udzielić pierwszej pomocy w przypadku odmrożenia.

Większość badanej grupy gimnazjalistów 73,5% (55 osób) wybrało poprawną odpowiedź na zadane pytanie. 13,3% badanych gimnazjalistów (10 osób) uważa, że właściwym postępowaniem jest nacieranie odmrożonej dłoni śniegiem.

W tym pytaniu 42,4% badanych uczniów szkoły podstawowej (25 osób) wybrała prawidłową odpowiedź – «chronić w miarę możliwości głowę poszkodowanego przed urazami». 27,1% tej grupy (16 osób) uważa, że właściwym jest przytrzymanie silnie całego ciała osoby ratowanej. 10,2% ankietowanych (6 osób) próbowałoby włożyć osobie u której wystąpiły drgawki przedmiot do ust aby nie doszło do przygryzienia języka, co jest obecnie nie zalecane. 4 uczniów tej grupy stanowiących 6,8% całości woli nie dotykać poszkodowanego w napadzie drgawek, natomiast 13,5% respondentów (8 osób) nie wie co zrobić w takiej sytuacji.

Badani gimnazjaliści w 45,3% (34 osoby) wiedzieli jak udzielić pierwszej pomocy osobie z drgawkami zaznaczając prawidłową odpowiedź. 22,7% badanych (17 osób) błędnie wybrała odpowiedź «a». 24% gimnazjalistów z tej grupy (18 osób) silnie przytrzymałoby osobę w podczas napadu drgawek. 2 badanych gimnazjalistów stanowiących 2,7% całej grupy wybrało odpowiedź «nie dotykać poszkodowanego» natomiast 5,3% (4 osoby) nie wie jak udzielić pierwszej pomocy takiej osobie.

Na ostatnie pytanie zdecydowana większość badanych uczniów szkoły podstawowej 66,1% (39 osób) udzieliła poprawnej odpowiedzi- «uniesienie kończyn dolnych i górnych powyżej poziomu serca». 16,9% respondentów (10 osób) z tej grupy błędnie uważa za najwłaściwsze oblanie twarzy zimną wodą. Dla 11,9% ankietowanych (7 osób) najważniejsze jest podanie chłodnej wody do picia. 3 uczniów szkoły podstawowej stanowiących 5,1% badanej grupy nie wie jak pomóc osobie w przypadku omdlenia.

Gimnazjaliści także w większości 56% (42 osoby) poprawnie wybrali właściwe postępowanie w przypadku omdlenia. 18,7% ankietowanych (14 osób) twierdzi, że najwłaściwsze jest podanie

chłodnej wody do picia. Również 18,7% badanych gimnazjalistów (14 osób) uważa, za najwłaściwsze oblanie twarzy poszkodowanego zimną wodą. 5 ankietowanych gimnazjalistów stanowiących 6,6% całej grupy nie wie jak prawidłowo postąpić w przedstawionej w pytaniu sytuacji. Odrzucamy hipotezę zerową na rzecz hipotezy 1. Zależność ta jest istotna statystycznie przy poziomie istotności 0,05.

Wnioski.

1. Większy odsetek gimnazjalistów udzielił kiedykolwiek pierwszej pomocy niż badanych uczniów szkoły podstawowej.

2. Dla uczniów szkoły podstawowej głównym źródłem informacji o pierwszej pomocy jest Internet, zaś gimnazjaliści preferują szkolenia kursy oraz pogadanki.

3. Nie istnieje związek pomiędzy rodzajem szkoły a dbaniem w pierwszej kolejności o bezpieczeństwo własne przedudzie leniem pomocy.

4. Zdecydowana większość ankietowanych zarówno w gimnazjum jak i szkole podstawowej zna prawidłowy stosunek uciśnięć klatki piersiowej przy NZK u osoby dorosłej.

5. Większość respondentów obydwu grup porównawczych zna zasady udzielania pierwszej pomocy przy zadławieniu.

6. Nie ma zależności pomiędzy rodzajem szkoły a znajomością zasad udzielania pierwszej pomocy przy oparzeniach.

7. Istnieje zależność pomiędzy typem szkoły a znajomością zasad udzielania pierwszej pomocy przy omdleniu.

Bibliografia

1. Jakubaszko, J. Ratownik Medyczny / J. Jakubaszko. – Wrocław: Elsevier Urban & Partner, 2013. – 236 p.

2. Kokot, F. Medycyna ratunkowa na dyżurze / F. Kokot. – Warszawa: PZWL, 2007. – 149 p.

3. Panufnik, K. Pierwsza pomoc: obowiązkowe instrukcje postępowania podczas wypadków i w sytuacjach kryzysowych / K. Panufnik. – Poznań: Forum, 2008. – 87 p.

4. Poździoch, S. Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym / S. Poździoch. – Kraków: Wolters Kluwer, 2013. – 146 p.

5. Sefrin, P. Postępowanie w nagłych zagrożeniach zdrowotnych / P. Sefrin, R. Schua. – Wrocław: Urban & Partner, 2007. – 184 p.

6. Strużyna, J. Wczesne leczenie oparzeń / J. Strużyna. – Warszawa: PZWL, 2006. – 253 p.